

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

JĘZYK POLSKI

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 14 stron (zadania 1- 26).
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i polecenia.
4. Odpowiadaj własnymi słowami, chyba że w poleceniu określono inaczej.
5. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
6. W zadaniach zamkniętych podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną odpowiedź i zaznacz ją znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu.**
7. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
8. Rozwiązania innych typów zadań, np. na dobieranie, typu PRAWDA-FALSZ zaznacz w wyznaczonych miejscach w tabeli.
9. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
10. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsc opatrzonych napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

KOD UCZNIWA

--	--	--

Etap: wojewódzki

**Czas pracy:
90 minut**

WYPEŁNIA KOMISJA KONKURSOWA

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	1	1	1	1	1	1	1	5	1	1	1	3	1	2	2	3	3	3	2	4	2	1	2	1	3	13	60
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu																											

Liczba punktów umożliwiająca uzyskanie tytułu laureata: 54.

Podpisy członków komisji:

1. Przewodniczący –
2. Członek komisji sprawdzający pracę –
3. Członek komisji weryfikujący pracę –

Tekst do zadań 1 - 4. Odpowiadaj na podstawie tekstu w sposób poprawny językowo.

Leszek Kołakowski
O SŁAWIE

1. Sława, jak wiadomo, jest jednym z najbardziej pożądaných dóbr. Na pozór jest to tak oczywiste, że nie warto dociekać przyczyn, dla których sława taką sławą się cieszy; być sławnym - z jakiegokolwiek powodu - to potwierdzić i utwierdzić samego siebie, a potrzeba samoafirmacji¹ wydaje się nam naturalna. A jednak pragnienie sławy [...] nie jest powszechne. Niektórzy filozofowie starożytni - sławni, oczywiście - w szczególności stoicy² i wyznawcy Epikura³, radzili nam przeciwnie, żeby sławy unikać. [...] Sława ma zapewne uciążliwe strony, ale ci sławni ludzie, którzy się skarżą, że sława im okropnie w życiu przeszkadza, na ogół nie są wiarygodni, bo czynią zarazem wszystko, żeby się nieustannie wystawiać na kamery telewizyjne i być obecnymi w gazetach. Jednakże bardzo wielu ludzi naprawdę wcale o sławę nie zabiega już to dlatego, że po prostu boją się być wystawieni na widok publiczny, że są niepewni siebie. Już to, że mają niewysokie mniemanie o sobie.

2. Sława często, choć nie zawsze, jak wiemy, przynosi bogactwo. [...] Ludzie na ogół jednak ubiegają się o sławę dla niej samej, nie tylko dla innych zysków, które przynosi. [...] Z drugiej strony są ludzie bardzo bogaci, którzy unikają rozgłosu i trzymają się w cieniu. Możemy uznać, że sława uchodzi za dobro samo w sobie, nie tylko za środek do zdobywania innych dóbr.

3. [...] Sława ma niezliczoną ilość stopni i niepodobna dokładnie określić, kto jest sławny naprawdę. Jeśli pominąć tych, co są sławni z urzędu, jak prezydenci i premierzy znaczących państw, papieże i królowie, wolno chyba powiedzieć, że sława na świecie jest dzisiaj na ogół proporcjonalna do długości i częstości, w jakiej ludzie pokazują się w telewizji i na ekranach filmowych. Wszyscy w Ameryce znają nazwiska i oblicza ludzi, którzy codziennie prowadzą dzienniki lub popularne programy telewizyjne. [...] Ilu z nas jednak, tych mianowicie, co nie są fizykami ani chemikami potrafi wymienić nazwiska laureatów Nobla w fizyce i chemii za ostatnie 40 lat. [...] A jednak, choć nie znamy nazwisk i przeważnie nie wiemy, czym właściwie ci ludzie się zasłużyli, jesteśmy z góry przekonani, że są to osoby wybitne i ogromnie zasłużone. Nie są jednak sławni, skoro tak niewielu z nas potrafi je zidentyfikować. [...]

4. Pragnienie sławy i poczucie niesprawiedliwości, że się jej nie ma albo nie tyle, co się należy, jest oczywiście dziełem próżności, nie ma też nic wspólnego z naszą inteligencją. Od wieków wiedzieli moralisci, że rozum nasz stoi na przegranych z góry pozycjach, kiedy się zderza z próżnością i miłością własną. Zdarza nam się znać ludzi o całkiem nieprzeciętnej inteligencji, od których wszyscy uciekają jak od zarazy, oni zaś udają, że tego nie widzą albo przypisują to swojej ogromnej wyższości umysłowej i moralnej, nie zaś temu, że są nadęci, natrętni, że wszystkich bez przerwy pouczają, że się pchają z nieproszonymi radami itp.

5. Znamy innych, także o wysokim ilorazie inteligencji, którzy ciągle się skarżą, że ludzkość ich nie docenia, a przecież oni tacy mądrzy, a przecież już dawno powiedzieli, że to i owo i nie ma sposobu, by im wytłumaczyć, że się ośmieszają. Znamy innych, co nieustannie obnoszą się ze swoją martyrologią i żądają współczucia, chociaż jak na wiek, w którym żyjemy, jest to martyrologia całkiem umiarkowana; i także nie można ich przekonać, że się wystawiają na pośmiewisko. [...] Rozum próżności nie pokona, przy czym pamiętajmy, że słowo „próżność” nie przypadkiem i wcale nie tylko po polsku jest skojarzone z „próżnią”.

Na podstawie: Leszek Kołakowski, *O sławie*.

[w:] *Mini-wykłady o maxi-sprawach*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2009, s. 16-21.

¹ Samoafirmacja – aprobata samego siebie.

² Stoik – zwolennik stoicyzmu, człowiek spokojnie znoszący przeciwności losu.

³ Epikur – starożytny filozof grecki.

Zadanie 1. (0-1)

Na podstawie akapitów 1. i 2. podaj po dwie odpowiedzi na pytania:

a) Dlaczego ludzie zabiegają o sławę?

- 1. powód
- 2. powód

b) Dlaczego ludzie nie zabiegają o sławę?

- 1. powód
- 2. powód

Zadanie 2. (0-1)

Na podstawie akapitu 3. wyjaśnij różnicę między człowiekiem sławnym a wybitnym i zasłużonym.

.....
.....
.....

Zadanie 3. (0-1)

W kontekście akapitu 5. wyjaśnij, dlaczego autor tekstu zestawiał słowa *próżność* i *próżnia*.

.....
.....

Zadanie 4. (0-1)

W tekście pojawiają się rzadko używane sformułowania. Zastąp je synonimami:

- *Już to / już to* (akapit 1.) -
- *Niepodobna* (akapit 3.) -

Tekst do zadań 5 – 8.

Wisława Szymborska

MINUTA CISZY PO LUDWICE WAWRZYŃSKIEJ

(1) A ty dokąd,
tam już tylko dym i płomień!
- Tam jest czworo cudzych dzieci,
idę po nie!

(2) Więc, jak to-
tak odwyknąć nagle
od siebie?
od porządku dnia i nocy?
od przyszłorocznych śniegów?
od rumieńca jabłek?
od żalu za miłością,
której nigdy dosyć?

(3) Nieżegnająca, nieżegnana
na pomoc dzieciom biegnie sama,

patrzcie, wynosi je w ramionach,
zapada w ogień po kolana,
łunę w szalonych włosach ma.

(4) A chciała kupić bilet,
wyjechać na krótko,
napisać list,
okno otworzyć po burzy,
wydeptać ścieżkę w lesie,
nadziwić się mrówkom,
zobaczyć jak od wiatru
jezioro się mruży.

(5) Minuta ciszy po umarłych
czasem do późnej nocy trwa.

(6) Jestem naocznym świadkiem
lotu chmur i ptaków,
słyszę, jak trawa rośnie
i umiem ją nazwać,
odczytałam miliony
drukowanych znaków,
wodziłam teleskopem
po dziwacznych gwiazdach,
tylko nikt mnie dotychczas
nie wzywał na pomoc
i jeśli pożałuję
liścia, sukni, wiersza -

(7) Tyle wiemy o sobie,
ile nas sprawdzono.
Mówię to wam
ze swego nieznanego serca.

Wisława Szymborska, *Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej*.
[w:] www.wiersze.annet.pl/w/,12289.

Zadanie 5. (0-1)

Określ prawdziwość zdań dotyczących wiersza Wisławy Szymborskiej. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F, jeśli jest fałszywe.

1.	Wyrazem wskazującym na to, że osoba mówiąca zwraca się do Ludwiki Wawrzyńskiej jest zaimek <i>ty</i> .	P	F
2.	Zastosowanie czasu teraźniejszego sprawia, że czytelnik zostaje postawiony w roli świadka.	P	F
3.	Obecne w wierszu dialog, bohaterowie i relacja z wydarzenia to elementy typowe dla liryki.	P	F
4.	Część 2. wiersza przedstawia zamierzenia bohatera lirycznego.	P	F
5.	Podmiot liryczny ujawnia się tylko w 6. części wiersza.	P	F

Zadanie 6. (0-1)

Objasnij w kontekście całego wiersza sens metafory użytej w zdaniu *Mówię to wam / ze swego nieznanego serca.*

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0-1)

Jakie znaczenie ma epitet zastosowany w wyrażeniu *w szalonych włosach*? Utwórz zdanie, wybierając z tabeli odpowiedź 1. albo 2., a następnie jedno prawidłowe uzasadnienie spośród A, B, C, D lub E.

Epitet w wyrażeniu *w szalonych włosach* ma

1.	znaczenie pozytywne,	ponieważ nauczycielka	A.	nie zapanowała nad swoim gwałtownym charakterem.
			B.	zachowała się w sposób niezrównoważony.
2.	znaczenie negatywne,		C.	sprawdziła niebezpieczeństwo na ludzi.
			D.	wykazała się nadzwyczajną odwagą.
E.	lubiła zawrotne tempo życia.			

Zadanie 8. (0-5)

Z czwartej części wiersza wybierz wyrazy podstawowe. Zapisz je w formie słownikowej, a następnie uzupełnij tabelę.

Lp.	Wyraz podstawowy	Wyraz pochodny	Formant	Funkcja formantu
1.			-ik	
2.				zgrubienie
3.		mrowisko		
4.			-cie	
5.		bileter		

Tekst do zadań 9 – 13.

Tadeusz Różewicz
LIST DO LUDOŻERCÓW

(1) Kochani ludożercy
nie patrzcie wilkiem
na człowieka
który pyta o wolne miejsce
w przedziale kolejowym

(2) zrozumcie
inni ludzie też mają
dwie nogi i siedzenie

(3) Kochani ludożercy
poczekajcie chwilę
nie depczcie słabszych
nie zgrzytajcie zębami

(4) zrozumcie
ludzi jest dużo będzie jeszcze
więcej więc posuńcie się trochę
ustąpcie

(5) Kochani ludożercy
nie wykupujcie wszystkich
świec sznurowadeł i makaronu
Nie mówcie odwróceniem tyłem:
ja mnie mój moje
mój żołądek mój włos
mój odcisk moje spodnie
moja żona moje dzieci
moje zdanie

(6) Kochani ludożercy
Nie zjadajmy się Dobrze
bo nie zmartwychwstaniemy
Naprawdę

Tadeusz Różewicz, *List do ludożerców*,
[w:] *Poezja*. Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2005-2006.

Zadanie 9. (0-1)

Wyjaśnij, czemu służy nagromadzenie w wierszu wyrazów związanych z codziennością.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 10. (0-1)

Oceń, które stwierdzenia dotyczące wiersza Tadeusza Różewicza są fałszywe. Zaznacz F we właściwym miejscu.

1.	Zastosowanie liczby mnogiej w ostatniej części utworu służy wzmocnieniu przesłania.	F
2.	Wiersz wolny daje czytelnikowi różne możliwości odczytania sensu wypowiedzi.	F
3.	Celem nadawcy utworu jest uwrażliwienie odbiorcy na potrzeby drugiej osoby.	F
4.	Wiersz stylizowany jest na list prywatny.	F
5.	Tytułowi ludożercy to kanibale.	F

Zadanie 11. (0-1)

Wymień wyróżniki listu, których brakuje w wierszu Tadeusza Różewicza.

.....
.....
.....

Zadanie 12. (0-3)

Uzupełnij tabelę, wpisując cztery cytaty zawierające sformułowane w wierszu zakazy. Objaśnij ich znaczenie.

Lp.	Zakazy	Znaczenie
1.		
2.		
3.		
4.		

Zadanie 13. (0-1)

Oceń poprawność podanych stwierdzeń. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

1.	W 5. części wiersza znajduje się jeden czasownik składający się tylko z głosek dźwięcznych.
2.	W 1. części wiersza dwukrotnie występuje ubezdźwięcznienie wewnątrzwyrazowe.
3.	Wszystkie czasowniki w 3. części wiersza są nieprzechodnie.
4.	W części 4. występuje podmiot domyślny.

- A. Tylko stwierdzenia 1. i 3. są poprawne.
- B. Tylko stwierdzenia 2. i 3. są poprawne.
- C. Tylko stwierdzenia 3. i 4. są poprawne.
- D. Tylko stwierdzenia 2. i 4. są poprawne.

Tekst do zadań 14 – 16.

Stanisław Sojka
TOLERANCJA

Dlaczego nie mówimy o tym,
Co nas boli otwarcie?
Budować ściany wokół siebie
Marna sztuka.

Wrażliwe słowo, czuły dotyk wystarczą.
Czasami tylko tego pragnę, tego szukam.

Na miły Bóg.
Życie nie tylko po to jest, by brać.
Życie nie po to, by beczynn timerwać.
I aby żyć, siebie samego trzeba dać.

Problemy twoje, moje,
Nasze boje, polityka,
A przecież każdy włos,

Jak nasze lata, policzony.

Kto jest bez winy,
Niechaj pierwszy rzuci kamień, niech rzuci.
Daleko raj, gdy na człowieka się zamykam.

Na miły Bóg. [...]

Stanisław Sojka, *Tolerancja*. [w:] <http://sojka.pl/>.

Zadanie 14. (0-2)

Podaj dwa przykłady motywów biblijnych obecnych w wierszu i objaśnij cel ich pojawienia się.

1. motyw.....
cel
2. motyw.....
cel

Zadanie 15. (0-2)

Przekształć podane zdania zgodnie z poleceniem. Pamiętaj o interpunkcji.

a) zdanie pojedyncze *Wrażliwe słowo wystarczy.* w zdanie złożone podrzędne.

.....

b) zdanie złożone podrzędnie *Dlaczego nie mówimy o tym, co nas boli, otwarcie?* w zdanie pojedyncze.

.....

Zadanie 16. (0-3)

Nazwij wskazane w tabeli środki stylistyczne zastosowane przez autorów wierszy i określ ich funkcję.

Lp.	Cytat	Środek stylistyczny	Funkcja
1.	<i>tam już tylko dym i płomień!</i>		
2.	<i>Więc, jak to- tak odwyknąć nagle od siebie?</i>		
3.	<i>kochani ludożercy</i>		
4.	<i>mój żołądek mój włos mój odcisk moje spodnie moja żona moje dzieci moje zdanie</i>		
5.	<i>wrażliwe słowo</i>		
6.	<i>niechaj pierwszy rzuci kamień, niech rzuci</i>		

Zadania 17 – 19 dotyczą dramatu Juliusza Słowackiego, BALLADYNA.

Fragment 1	Fragment 2
<p>GOPLANA (sama) Więc on ją widział... on ją widział nocą; Przekleństwo! wczoraj widział ją w osinie. Niechaj te gwiazdy nigdy się nie złocą, Co im świeciły! Niech ten miesiąc ginie! Niechaj anielskiej drogi mleczne stopnie W proch się rozsypią!... On był tam? — okropnie. Żeby ta dziewa jedno mi spojrzenie Przedała dzisiaj za brylanty światów... Jak go ukarać?... ach ja się zamienię W błękitny powój i węzłami kwiatów Na śmierć uścisknę... O nie... z tego wianka Kochanek żywy wyjdzie, a kochanka Rozpłomieniona miłością omdleje. Jak go ukarać?... Niechaj wrośnie wszystek W płaczącą wierzbę, korą się odzieje, Niech się na drzewie skłoni każdy listek, Jakoby smutny przewinieniem spadał I płakał... Luby, gdy cię tak zobaczę, Że będziesz płaczem na płacz odpowiadał, To będę płakać, ach! że wierzba płacze.</p>	<p>BALLADYNA Jak mało malin! a jakie czerwone By krew. - Jak mało - w którą pójde stronę? Nie wiem... A niebo jakie zapalone Jak krew... Czemu ty, słońce, wschodzisz krwawo? Noc wolę ciemną, niż taki poranek... Gdzie moja siostra? musiała na prawo Pójść i napełnić malinami dzbanek; A ja wśród jagód chodzę obłąkana Jakąś rozpaczą i łzy gubię w rosie. [...] ALINA Czy masz pełny dzbanek? BALLADYNA Nie... ALINA Balladyno, Coż ty robiłaś? BALLADYNA Nic... ALINA To źle, różyczko... Ja mam dzban pełny, mniej jedną maliną. BALLADYNA Weź tę malinę z mego dzbanka. ALINA Miła!... Siostrzyczko moja, powiedz, gdzieżeś była? Wyszłyśmy razem, miałaś dosyć czasu; Wszak ja ci, siostro, nie ukradłam lasu. Dlaczegoż teraz z taką białą twarzą? I z przyciętymi ustami...</p>
<p>Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i>. PIW, Warszawa 1987.</p>	

Zadanie 17. (0-3)

O jakich cechach bohaterek dramatu dowiaduje się czytelnik z podanych fragmentów *Balladyny*? Do każdej z wymienionych postaci dopisz po trzy cechy.

	Bohaterka	Cechy
A.	Goplana	<ul style="list-style-type: none"> • • •
B.	Balladyna	<ul style="list-style-type: none"> • •

		•
C.	Alina	• • •

Zadanie 18. (0-3)

Odwołując się do treści książki, uzupełnij tabelę.

Lp.	Zbrodnia	Okoliczności zbrodni	Motyw
1.		dokonana w zamku przy użyciu miecza po przywiezieniu skrzynki – testu wierności małżeńskiej	
2.	Zabójstwo Grabca		
3.			chęć pozbycia się niewygodnego świadka
4.			strach przed ujawnieniem sekretu, co mogło przeszkodzić w osiągnięciu celu
5.	Zabójstwo Kirkora		

Zadanie 19. (0-2)

Podaj trzy różne zabiegi artystyczne, dzięki którym Juliusz Słowacki buduje w *Balladynie* nastrój tajemniczości. Każdy poprzyj przykładem z treści utworu.

Lp.	Zabieg artystyczny	Przykład
1.		
2.		
3.		

Zadanie 20. (0-4)

Zamień podane pary zdań pojedynczych w zdanie z odpowiednim imiesłowem. Podaj pełną nazwę imiesłowu.

- a) Słuchaliśmy koncertu. Podziwialiśmy pianistę.
zdanie.....
nazwa.....
- b) Szli ścieżką. Wiodła ona do źródła.
zdanie.....
nazwa.....
- c) Wędrowcy zatrzymali się na polanie. Była ona porośnięta mchem
zdanie.....

nazwa.....

d) Przeczytałem tę książkę. Miałem rumieńce na twarzy.

zdanie.....

nazwa.....

Zadanie 21. (0-2)

Wyjaśnij, na czym polegają błędy w podanych zdaniach:

A. Wróciwszy do domu, zgasło światło.

.....

B. Kończąc czytać książkę, zwróciłem ją do biblioteki.

.....

Zadanie 22. (0-1)

Poprawnie zaznaczono akcent w wyrazach z grupy:

a) matematyka, zrobili^śmy, przeczytali^{by}ście, osiemset, Moni^{ka}.

b) matematy^{ka}, zrobili^śmy, przeczytali^{by}ście, osiemset, Moni^{ka}.

c) matematy^{ka}, zrobili^śmy, przeczytali^{by}ście, osiemset, Moni^{ka}.

d) matematy^{ka}, zrobili^śmy, przeczytali^{by}ście, osiemset, Moni^{ka}.

Zadanie 23. (0-2)

Uzupełnij zdania poprawną formą wskazanych nazwisk obcych.

a) Przygotowując się do egzaminu o historii USA, należy pamiętać o prezydencie Johnie (Kennedy)

b) Waltowi (Disney) udało się stworzyć największą korporację medialną świata.

c) Na liście lektur konkursu znalazła się powieść napisana przez Emila (Zola)

d) Nie napisałam charakterystyki Ebenezera (Scrooge)

e) Dzięki nobliście Ilii (Miecznikow) poznano źródła odporności organizmu.

f) W księgarni zabrakło książki „Życ z (Picasso)”

Zadanie 24. (0-1)

Przyporządkuj związki frazeologiczne (A, B, C, D lub E) odpowiednim wyjaśnieniom (1, 2, 3, 4), a następnie dobierz po jednym antonimie (I, II, III, IV lub V):

Wyjaśnienie	Związek frazeologiczny	Antonim
1. działać jawnie	A. z podniesioną przyłbicą	I. rzucać kłody pod nogi
2. podziwiać	B. wyciągać kogoś za uszy	II. dać prztyczka w nos
3. pomagać	C. chylić przed kimś czoła	III. gadać jak najęty
4. milczeć	D. mieć węża w kieszeni	IV. mieć lekką rękę
	E. nabrać wody w usta	V. za kulisami

Wskaż właściwe przyporządkowanie. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

A. 1AIII, 2BIV, 3DII, 4EI

B. 1AV, 2CII, 3BI, 4EIII

C. 1AIV, 2EI, 3CV, 4DII

D. 1BIV, 2AIII, 3CV, 4EI

